

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ HUKUK FAKÜLTESİ
2016-2017 Eğitim-Öğretim Yılı
Anayasa Hukuku Bütünleme Sınavı Cevap Anahtarı
Tek ve Çift Numaralı Öğrenciler
21.08.2017

Olay I

Anayasa Mahkemesi'ne açılan itiraz davasında, 4.1.1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanunu'nun 23.6.1982 tarihli ve 2686 sayılı Kanun'un 51. maddesiyle değiştirilen 378. maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesinin, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talep edilmiştir.

Kanun'un, 2686 sayılı Kanun'un 51. maddesiyle değiştirilen ve itiraz konusu kuralı da içeren 378. maddesi şöyledir: ***"Mükellefler beyan ettikleri matrahlara ve bu matrahlar üzerinden tarh edilen vergilere karşı dava açamazlar. Bu Kanunun vergi hatalarına ait hükümleri mahfuzdur."***

Başvuru kararında özetle, kanuni süresinde ihtirazi kayıtla verilen beyanname üzerine tahakkuk eden vergilere karşı dava açılabilmesine rağmen, itiraz konusu kural uyarınca beyan dönemi dışında verilen ve uygulamada düzeltme beyannamesi olarak bilinen beyannamelere ihtirazi kayıt konulamayacağı ve dolayısıyla bu tür beyannamelere karşı dava açılmayacağı, bu durumun hak arama hürriyetini sınırlandırdığı belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 13. ve 36. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Sorular

1. Anayasa'nın 13. maddesinde düzenlenen "sınırlandırma sistemini" açıklayınız, sınırlandırma ölçütlerinin neler olduğunu belirtiniz. (10 puan)

Cevap: Anayasa'nın 13. maddesi temel hak ve hürriyetlerin olağan dönemde sınırlama ölçütlerini belirlemektedir. Maddede 2001 yılında yapılan değişiklik sonrası "genel sınırlama sistemi"nden "kademeli sınırlama sistemi"ne geçilmiştir. Böylece hangi hakkın hangi nedenle sınırlandırabileceği ilgili maddede tek tek gösterilmektedir. Tüm haklar bakımından geçerli genel sınırlama nedenleri 13 maddeden çıkarılmıştır **(5 puan)**.

Sınırlama ölçütlerinin başında kanunilik ilkesi gelmektedir. Özgürlükler ancak kanunla sınırlandırılabilir. Kanun hükmünde kararname ile sadece sosyal ve ekonomik haklar düzenlenebilir. Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak sınırlandırılabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz. **(5 puan)**.

2. Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte, bu özgürlüğün sınırlandırılması sınırlandırılmayacağını "mutlak hak" ve "doğal sınırlar" kavramları ve Anayasa Mahkemesi'nin konu hakkındaki içtihadı ışığında açıklayınız. (10 puan)

Cevap: Mutlak hak kavramı hiçbir şekilde sınırlandırılmayan haklar için kullanılmaktadır. İşkence yasağı mutlak hak kabul edilir ve hiçbir nedenle sınırlandırılmaz **(2 puan)**. Doğal sınırlama kavramı ise, ilgili maddede açık bir sınırlama nedeni olmasa dahi hakkın doğası gereği sınırlandırabileceği anlamına gelmektedir. **(2 puan)**

Anayasa'nın 36. maddesinde, hak arama özgürlüğü için herhangi bir sınırlama nedeni öngörülmemiş olmakla birlikte, bunun hiçbir şekilde sınırlandırılması mümkün olmayan mutlak bir hak olduğu söylenemez **(2 puan)**. Anayasa mahkemesi, özel sınırlama nedeni

öngörülmemiş hakların da hakkın doğasından kaynaklanan bazı sınırları bulunduğunu, bir hakkın sınırını bir diğer hakkın oluşturabileceğini, niteliğine uyun düştükçe bir hakka ilişkin sınırlama nedenini bir diğer hak için kullanılabilmesini kabul etmektedir **(4 puan)**.

3. İtiraz konusu kural, mükelleflerin gelirinin istisna, muafiyet v.b. nedenlerden dolayı vergiye tabi olup olmadığı konusunda şüpheye düştükleri matrahları için iddia ve savunmalarını bir yargı mercii önünde ileri sürebilmeleri imkânını sınırlamaktadır. Bu sınırlamayı Anayasa'nın 13. maddesine aykırılık yönüyle değerlendiriniz. (10 puan)

Cevap: Sınırlandırma kanunla yapıldığından, kanunilik ilkesine aykırılık söz konusu değildir **(2 puan)**. Sınırlandırmada özel bir yarar gözetildiği ispatlanmadıkça, kamu yararı var kabul edilir. Anayasa Mahkemesi, kamu yararının gerçekleşip gerçekleşmeyeceğini incelemeyebilir **(2 puan)**. Mahkemeye erişim hakkına ilişkin bir sınırlama söz konusu olduğundan sınırlamanın ölçülü olup olmadığı ya da hakkın özüne dokunup dokunmadığı incelenir **(2 puan)**. Öz ilkesine göre, sınırlama hakkın kullanılmasını ortadan kaldırıyor veya kullanılmasını son derece zorlaştırıyorsa hakkın özüne dokunmuş sayılır. Ölçülülük ilkesi açısından, sınırlama araçlarının sınırlama amacı bakımından; elverişli, gerekli ve orantılı olması gerekir **(2 puan)**. Olayda Mahkemeye erişim hakkı belli istisnalar kapsamında sınırlandırıldığından hakkın özüne dokunan veya ölçüsüz bir sınırlama olduğu söylenemez. **(2 puan)**

OLAY II

Anayasa Mahkemesi'nden, 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 17.4.2008 tarihli ve 5754 sayılı Kanun'un 68. maddesiyle değiştirilen geçici 8. maddesinin birinci fıkrasının Anayasa'nın 2., 5., 10., 13. ve 60. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi itiraz davası yoluyla talep edilmiştir.

Başvuru kararında özetle, seçim dönemi boyunca köy muhtarlığı yapanların sırf süre sınırlaması nedeniyle çalıştığı bu sürelerin sigortalıktan sayılmamasının sosyal bir hukuk devleti olma ilkesiyle çeliştiği, devletin sosyal güvenlik hakkı gibi temel bir hakkı, süre ile sınırlayarak engel koymasının devletin temel amaç ve görevleriyle bağdaşmadığı, getirilen başvuru süresi nedeniyle aynı süre çalışmaları bulunan kişilerden bazılarının daha erken emekliliğe hak kazanmalarının eşitlik ilkesine aykırılık oluşturduğu, Anayasa'nın 60. maddesi gereğince herkesin sosyal güvenlik hakkına sahip olduğu, itiraz konusu kural ile sosyal güvenlik hakkına getirilen sınırlamanın Anayasa'da sayılan bir neden olmayıp itiraz konusu kuralın Anayasa ile güvence altına alınan sosyal güvenlik hakkının ortadan kaldırılmasına sebebiyet verdiği belirtilerek kuralın, Anayasa'nın 2., 5., 10., 13. ve 60. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

Anayasa Mahkemesi hukuk devleti ilkesine aykırılık hakkında şu açıklamada bulunmaktadır: 5510 sayılı Kanun'un geçici 8. maddesi ile getirilen düzenleme ile bu Kanun'un yürürlük tarihine kadar kayıt ve tescilini yaptırmayanların, sigortalılık hak ve yükümlülüklerinin Kanun'un yürürlük tarihinden itibaren başlaması hüküm altına alınmıştır. Dolayısıyla, bu kapsamdaki kişiler kendilerine yüklenmiş olan kayıt ve tescil yükümlülüğünü yerine getirmedikleri için kendileri yönünden kesinleşmiş ve kişisel niteliğe dönüşmüş bir kazanılmış hak bulunmamaktadır. Belirli bir hakkın kullanılabilmesi için bir sürenin belirlenmesi hukuk devleti ilkesine aykırılık oluşturmaz.

Sorular

1. Sosyal devlet ilkesini tanımlayınız ve olayda bu ilkeye aykırılık olup olmadığını değerlendiriniz. (10 puan)

Cevap: Sosyal devlet; sosyal barış ve sosyal adaleti, sosyal güvenliği, insan onuruna yaraşır asgari bir hayat seviyesi sağlamayı amaçlayan ve bu amaçla, sosyal ve ekonomik hayata aktif müdahaleyi gerekli ve meşru görüp planlayan, devlet demektir **(5 puan)**. Sosyal hukuk devletin somut göstergelerinden biri olan sosyal güvenlik hakkı, bireylerin istek ve iradeleri dışında oluşan sosyal risklerin, kendilerinin ve geçindirmekle yükümlü oldukları kişilerin üzerlerindeki gelir azaltıcı ve harcama artırıcı etkilerini en aza indirmek, ayrıca sağlıklı ve asgari hayat standardını güvence altına alabilmektir. Bu güvencenin gerçekleştirilebilmesi için sosyal güvenlik kuruluşları oluşturularak kişilerin, yaşlılık, hastalık, malûllük, kaza ve ölüm gibi sosyal risklere karşı asgari yaşam düzeylerinin korunması amaçlanmaktadır **(3 puan)**. İtiraz konusu kural, sigortalılık niteliği taşıdıkları halde kayıt ve tescillerini yaptırmadıkları için sigortalılık hak ve yükümlülükleri başlamamış olanların Kanun'un yürürlük tarihinden itibaren sigortalılık hak ve yükümlülüklerini başlatmak suretiyle sosyal güvenlik hakkından faydalanmalarını sağlamaktadır. Böylece, itiraz konusu kural kapsamındaki sigortalıların geçmiş çalışmaları tümüyle yok sayılmamıştır. Bu bağlamda kuralın, sosyal güvenlik hakkına aykırılık oluşturduğu söylenemez **(2 puan)**.

2. Anayasanın 10. maddesinde ifade edilen kanun önünde eşitlik ilkesini açıklayınız ve olayda eşitlik ilkesine aykırılık olup olmadığını değerlendiriniz. (10 puan)

Cevap: Anayasa'nın 10. maddesinde öngörülen "kanun önünde eşitlik" ilkesi, hukuksal durumları aynı olanlar için söz konusudur. Bu ilke ile eylemli değil, hukuksal eşitlik öngörülmüştür. Eşitlik ilkesinin amacı, aynı durumda bulunan kişilerin kanunlar karşısında aynı işleme bağlı tutulmalarını sağlamak, ayırım yapılmasını ve ayrıcalık tanınmasını önlemektir. Bu ilkeyle, aynı durumda bulunan kimi kişi ve topluluklara ayrı kurallar uygulanarak kanun karşısında eşitliğin çiğnenmesi yasaklanmıştır. Kanun önünde eşitlik, herkesin her yönden aynı kurallara bağlı tutulacağı anlamına gelmez. Durumlarındaki özellikler, kimi kişiler ya da topluluklar için değişik kuralları ve uygulamaları gerektirebilir. Aynı hukuksal durumlar aynı, ayrı hukuksal durumlar farklı kurallara bağlı tutulursa Anayasa'da öngörülen eşitlik ilkesi zedelenmez. **(7 puan)**

Kanun'un geçici 8. maddesi, kanunlar tarafından kendilerine yüklenmiş olan yükümlülükleri süresinde yerine getirmeyenler için bir düzenleme getirmektedir. Yükümlülüklerini yerine getirip kayıt ve tescil yaptırınlar ile yaptırmayanlar aynı hukuki statüde bulunmadıklarından aralarında eşitlik karşılaştırması yapılamaz. **(3 puan)**

Olay III

Bakan B'nin, bir enerji firması hakkındaki yolsuzluk davasında, tanığı susturmak için başka bir şirketin sahibiyle rüşvet görüşmesi yaptığı ses kaydının sızdırılmasının ardından, Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) üye tamsayısının salt çoğunluğu gerekli anayasal süreci başlatmıştır. Bunun üzerine, Cumhurbaşkanı seçimlerin yenilenmesine karar verdiğini açıklamıştır.

Muhalefet partisi lideri M ise "Cumhurbaşkanının birlikte çalıştığı bakanlardan biri hakkında soruşturma açılmasına karar verildiği için, Cumhurbaşkanının seçim kararı alamayacağı" açıklamasını yapmıştır. M ayrıca ilgili bakanlığın kamu hizmetinin işleyişi ve devlete verdiği zarar göz önünde bulundurularak, bir sonraki yasama döneminde Meclis tarafından kaldırılması gerektiğini ifade etmiştir.

Türkiye'nin sınır komşusu olan K ülkesinde devam etmekte olan savaş sırasında, Türkiye topraklarına da yönelik silahlı saldırılar düzenlenmiştir. Bu durumun ulusal güvenlik bakımından ciddi tehdit ve riskler oluşturması nedeniyle, gerekli tedbirlerin alınması amacıyla Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesi ve görevlendirilmesi için bir yıl süreyle izin verilmesi, TBMM Genel Kurulu'nda kabul edilmiştir. Muhalefet lideri M ise,

“Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ilişkin karar Anayasa’ya aykırı olarak alınmıştır. Hepimizin geleceğini tehlikeye atan bu kararı Anayasa Mahkemesi’ne taşıyacağız ve takipçisi olacağız.” açıklamasını yapmıştır.

Sorular

1. 1982 Anayasası’nın yürürlükteki hali ve 16 Nisan 2017 tarihli halkoylaması ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’u göz önünde bulundurarak, Meclis’in Bakan B hakkında başlattığı süreci ve sonuçlarını değerlendiriniz. (10 puan)

Cevap: Olayda başvuru denetim yolu meclis soruşturmasıdır.

1982 Anayasası’nın yürürlükteki 100. maddesine göre görevleriyle ilgili cezai sorumluluklarının araştırılması amacıyla bakanlar hakkında, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az onda birinin vereceği önerge ile soruşturma açılması istenebilir. Meclis, bu istemi en geç bir ay içinde görüşür ve gizli oyla karara bağlar. Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde kurulacak komisyon tarafından hazırlanan rapor TBMM Başkanlığı’na verilir. Rapor, dağıtımından itibaren on gün içinde görüşülür ve gerek görüldüğü takdirde ilgilinin Yüce Divan’a sevkine karar verilir. Yüce Divan’a sevk kararı ancak üye tamsayısının salt çoğunluğunun gizli oyuyla alınır. Anayasa’nın 113. maddesine göre TBMM kararı ile Yüce Divan’a sevk edilen bir bakan bakanlıktan düşer. **(3 puan)**

16 Nisan 2017 tarihli halkoylaması ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilen Anayasa’nın 106. maddesi gereğince, Cumhurbaşkanı yardımcılarını ve bakanlar hakkında görevleriyle ilgili suç işledikleri iddiasıyla, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının salt çoğunluğunun vereceği önergeyle soruşturma açılması istenebilir. Meclis, önergeyi en geç bir ay içinde görüşür ve üye tamsayısının beşte üçünün gizli oyuyla soruşturma açılmasına karar verebilir. Soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde, kurulacak komisyon tarafından soruşturma yapılır. Komisyon, soruşturma sonucunu belirten raporunu TBMM Başkanlığı’na sunar. Rapor, dağıtımından itibaren on gün içinde Genel Kurul’da görüşülür. Türkiye Büyük Millet Meclisi, üye tamsayısının üçte ikisinin gizli oyuyla Yüce Divan’a sevk kararı alabilir. 106. madde gereğince Yüce Divan’da seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilen Cumhurbaşkanı yardımcısı veya bakanın görevi sona erer. **(3 puan)**

Olayda Bakan B’nin Yüce Divan’a sevk edilmesi halinde, 1982 Anayasası’nın yürürlükteki haline göre bakanlıktan düşmesi söz konusu olmaktadır. 6771 sayılı Kanun ile değiştirilen Anayasa hükümleri gereğince ise, bakanın Yüce Divan’da yargılanıp seçilmeye engel bir suçtan mahkûm edilmesi halinde görevi sona erer. **(4 puan)**

2. 1982 Anayasası’nın yürürlükteki hali ve 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun’u göz önünde bulundurarak, Cumhurbaşkanınca seçimlerin yenilenmesi usulünü ve olayda Cumhurbaşkanının seçim kararına ilişkin muhalefet partisi liderinin açıklamasını tartışınız. (10 puan)

Cevap: 1982 Anayasası’nın yürürlükteki 110. maddesine göre, Cumhurbaşkanı ancak Bakanlar Kurulu’nun, 110. maddede belirtilen güvenoyunu alamaması ve 99. veya 111. maddeler uyarınca güvensizlik oyuyla düşürülmesi hallerinde; kırk beş gün içinde yeni Bakanlar Kurulu kurulmadığı veya kurulduğu halde güvenoyu alamadığı takdirde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanına danışarak, seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. **(3 puan)**

16 Nisan 2017 tarihli halkoylaması ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilen Anayasa’nın 116. maddesi gereğince Cumhurbaşkanı, seçimlerin yenilenmesine karar verebilir. Değişik 105. madde

gereğince ise hakkında soruşturma açılmasına karar verilen Cumhurbaşkanı seçim kararı alamaz. **(2 puan)**

Olayda M bakanlardan biri hakkında soruşturma açılmasına karar verildiği için, Cumhurbaşkanı'nın seçim kararı alamayacağına dair bir açıklama yapmıştır. 1982 Anayasası'nın yürürlükteki haline göre Cumhurbaşkanı, ancak 110. maddede sayılan koşulların gerçekleşmesi halinde seçimlerin yenilenmesine karar verebilmektedir ve seçimlerin yenilenmesi kararının alınabilmesinde meclis soruşturmasına ilişkin bir kayıt bulunmamaktadır. **(2 puan)**

6771 sayılı Kanun ile değiştirilen 105 ve 116. maddeleri gereğince ise Cumhurbaşkanı'nın seçimlerin yenilenmesine ancak kendisi hakkında soruşturma açılmasına karar verilmesi halinde karar verememektedir. Dolayısıyla M'nin açıklamaları, hakkında soruşturma açılan Cumhurbaşkanı değil, bir bakan olması nedeniyle Anayasa'nın ilgili hükümleri ile bağdaşmamaktadır. **(2 puan)**

3. M'nin, Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ilişkin kararı Anayasa Mahkemesi'ne taşıyacaklarına ilişkin açıklamasını ve Anayasa Mahkemesi'nin denetime ilişkin olası değerlendirmesini tartışınız. (10 puan)

Cevap: 1982 Anayasası'nın 148. maddesi gereğince Anayasa Mahkemesi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü'nün Anayasa'ya şekil ve esas bakımlarından uygunluğunu denetleyebilir. Parlamento kararları ise üç istisna dışında Anayasa Mahkemesi'nin denetimi dışında tutulmuştur. Bu istisnalar, TBMM İçtüzüğü'nde yapılacak değişiklikler, yasama dokunulmazlığının kaldırılması ve milletvekilliğinin düşmesi kararlarıdır. **(5 puan)**

Türk Silahlı Kuvvetlerinin yabancı ülkelere gönderilmesine ilişkin karar, bir parlamento kararı niteliğindedir ve Anayasa Mahkemesi önüne taşınabilecek üç istisnai parlamento kararından biri değildir. Dolayısıyla M'nin bu kararı Anayasa Mahkemesi'ne taşıyacaklarına ilişkin açıklaması yerinde değildir. **(5 puan)**

Olay IV

16 Nisan 2017 tarihli halkoylaması ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un hazırlanmasında rol almış olan B, öngörülen sistemin şekillendirilmesinde A Devleti Anayasası'nın model olarak alındığı ve belirtmiştir. A Devleti'nde devlet başkanı halk tarafından ve genel oyla seçilmektedir. Devlet başkanının yetkileri arasında ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verme, başkan yardımcıları ile bakanları atama ve görevlerine son verme, üst kademe kamu yöneticilerini atama, görevlerine son verme, kanunların Anayasa'ya uygun bir şekilde uygulanmasını gözetme sayılmaktadır. Ayrıca A Devleti Anayasası'nda devlet başkanının, bütçe kanun teklifini, malî yılbaşından en az altmış gün önce, Meclise sunacağı düzenlenmiştir. A Devleti Anayasası'nda seçimlerin yenilenmesine dair bir hüküm bulunmamaktadır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde T Kanunu'nda değişiklik yapan bir kanun tasarısına ilişkin yapılan oylamada tasarı 200 kabul, 50 ret ve 10 çekimser oyla kabul edilmiştir. Cumhurbaşkanı ise kanunun Anayasa'ya aykırı maddeler içerdiği gerekçesiyle kanunu TBMM'ye geri göndermiştir. TBMM'de yapılan oylamada 210 kabul, 80 ret ve 5 çekimser oy verilmesi ile tasarı kabul edilmiştir.

Sorular

1. 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilen Cumhurbaşkanı'nın yetkilerini, A Devleti Başkanının yetkileri ile karşılaştırarak, kuvvetler ayrılığı teorisi bağlamında değerlendiriniz. (10 puan)

Cevap: A Devleti devlet başkanı ile 6771 sayılı Kanun ile değiştirilen 1982 Anayasası'nda düzenlenen Cumhurbaşkanlığı yetkileri karşılaştırıldığında bütçe kanunu, kanunların uygulanması ve seçimlerin yenilenmesi konularında farklılıklar olduğu görülmektedir.

6771 sayılı Kanun ile değiştirildiği hali ile bütçe kanunu Cumhurbaşkanlığı tarafından hazırlanarak Meclise sunulmaktadır. A Devleti Anayasası'nda bütçe kanununun kabul edilmemesi durumunda nasıl bir yol izleneceğine dair bir düzenleme olmadığı görülmektedir. Başkanlık sisteminin uygulandığı ABD örneğinde bu sorun sistem krizlerine neden olabilmekte ve ancak partiler arası uzlaşma yolu ile giderilebilmektedir. 6771 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik ise bütçe kanununun kabul edilmemesi durumunda bir geçici bütçe kanununun çıkarılacağını, geçici bütçe kanununun çıkarılmaması durumunda bütçe kanunu çıkarılıncaya kadar bir önceki yılın bütçesinin yeniden değerlendirilmesine göre artırılarak uygulanacağını öngörür.

Kuvvetler ayrılığı anlayışı bağlamında değerlendirdiğimizde, bütçe kanununun yasama organınca kabul edileceğine dair kural, başkanlık sistemlerinde de bulunmaktadır. 6771 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikler, bütçe kanunu yasama organınca onaylanmadığı takdirde geçici bütçe kanunu yapılması, aksi halde bir önceki senenin bütçesinin uyarlanarak uygulanmasını öngörmektedir. Bu yolla sistem krizleri engellense dahi, tipik bir başkanlık sisteminde fren ve denge mekanizmalarından birini teşkil eden ve bütçe kanununu yasama organının onaylamasını öngören etkileşim aracının etkisizleştirildiği öne sürülebilir. **(3 puan)**

A Devleti Anayasası'nda devlet başkanının, kanunların Anayasa'ya uygun bir şekilde uygulanmasını gözeteceği belirtilmiştir ve başkanlık sistemlerinde bu bağlamda devlet başkanı tarafından kararnameler çıkarılabilmektedir. 6771 sayılı Kanun ile getirilen değişiklik ise Cumhurbaşkanının yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarabileceğini öngörmektedir. Anayasanın ikinci kısmının birinci ve ikinci bölümlerinde yer alan temel haklar, kişi hakları ve ödevleriyle dördüncü bölümde yer alan siyasi haklar ve ödevler Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenemez. Anayasada münhasıran kanunla düzenlenmesi öngörülen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Kanunda açıkça düzenlenen konularda Cumhurbaşkanlığı kararnamesi çıkarılamaz. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde, kanun hükümleri uygulanır. Türkiye Büyük Millet Meclisinin aynı konuda kanun çıkarması durumunda, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümsüz hale gelir. **(3 puan)**

Sert kuvvetler ayrılığı anlayışının benimsendiği tipik başkanlık sisteminde, yasama ve yürütme organı birbirlerinin görevine son verememektedir. Fakat 6771 sayılı Kanun ile getirilen değişiklikler uyarınca TBMM'nin veya Cumhurbaşkanının seçimlerin yenilenmesine karar verme yetkisi bulunmakta ve bu hallerde TBMM genel seçimi ile Cumhurbaşkanlığı seçimi birlikte yapılmaktadır. Sert kuvvetler ayrılığı anlayışının bu yönü itibarıyla zedelendiği iddia edilebilir. **(4 puan)**

2. T Kanunu'nda değişiklik yapan kanunun kanunlaşma sürecini, yürürlükteki 1982 Anayasası hükümleri ile 16 Nisan 2017 tarihli halkoylaması ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'un getirdiği yenilikler çerçevesinde değerlendiriniz. (10 puan)

Cevap: 1982 Anayasası'nın yürürlükteki 96. maddesine göre, TBMM kanunların yapım sürecinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır ve toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir. Karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz. Anayasa'nın yürürlükteki 89. maddesi gereğince ise Cumhurbaşkanı, yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere TBMM'ye geri gönderir. Cumhurbaşkanınca kısmen uygun bulunmama durumunda, Türkiye Büyük Millet Meclisi sadece uygun bulunmayan maddeleri görüşebilir. TBMM, geri

gönderilen kanunu aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclis'e geri gönderebilir.

16 Nisan 2017 tarihli halkoylaması ile kabul edilen 6771 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile değiştirilen Anayasa'nın 96. maddesine göre, TBMM kanunların yapım sürecinde üye tamsayısının en az üçte biri ile toplanır. TBMM, toplantıya katılanların salt çoğunluğu ile karar verir; ancak karar yeter sayısı hiçbir şekilde üye tamsayısının dörtte birinin bir fazlasından az olamaz. Değişik 89. madde gereğince ise Cumhurbaşkanı yayımlanmasını kısmen veya tamamen uygun bulmadığı kanunları, bir daha görüşülmek üzere, TBMM'ye geri gönderir. TBMM geri gönderilen kanunu üye tamsayısının salt çoğunluğuyla aynen kabul ederse, kanun Cumhurbaşkanınca yayımlanır; Meclis, geri gönderilen kanunda yeni bir değişiklik yaparsa, Cumhurbaşkanı değiştirilen kanunu tekrar Meclis'e geri gönderebilir. **(5 puan)**

Olayda 1982 Anayasası'nın yürürlükteki hali ve 6771 sayılı Kanun ile değiştirilmiş olup yürürlüğe girecek olan hükümleri bakımından, 200 kabul, 50 ret ve 10 çekimser oy kullanılan oylamada kanunun kabulü için aranan çoğunluklar sağlanmıştır.

Cumhurbaşkanının tekrar görüşülmek üzere geri gönderdiği kanunlar ise, 1982 Anayasası'nın yürürlükteki haline göre aynen kabul edilirse Cumhurbaşkanı'nca yayımlanır ve bu hususta özel bir çoğunluk aranmamıştır. Dolayısıyla T Kanunu'nda değişiklik yapan kanunun yapım süreci 1982 Anayasası'nın yürürlükteki hükümlerine uygun olarak gerçekleşmiştir.

6771 sayılı Kanun ile değiştirilen hükümler gereğince Cumhurbaşkanınca geri gönderilen kanunlar, ancak üye tamsayısının salt çoğunluğuyla aynen kabul edilirse Cumhurbaşkanınca yayımlanır. Fakat Anayasa'nın 75. maddesi 6771 sayılı Kanun ile değiştirilerek, TBMM'nin mevcut halinde 550 olan milletvekili sayısı, 600'e çıkarılmıştır. Cumhurbaşkanı'nca geri gönderilen kanunun, ancak üye tamsayısının salt çoğunluğuna karşılık gelen 301 milletvekilinin kabulü ile tekrar Cumhurbaşkanına gönderilebilmektedir. Dolayısıyla 6771 sayılı Kanun bağlamında değerlendirildiğinde, 210 milletvekilinin kabul oyu, kanunun Cumhurbaşkanına gönderilmesi için yeterli değildir. **(5 puan)**